

บทบาทของรัฐในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยกับ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)

The Role of the State in the Development of Thai Economic Cooperation with the Lao People's Democratic Republic (LAO PDR)

วาระชัย เล่งสวัสดิ์¹, สุรพล ราชภัณฑารักษ์², ทิพรัตน์ บุปผะศิริ³, เกรียงชัย ปิงประวัติ⁴

Warachai Lengsavat¹, Suraphol Rajbhandaraks², Tipparat Bubpasiri³, Kriangchai Pungprawat⁴

มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2,3,4}

Ramkhamhaeng University, Thailand^{1,2,3,4}

Email: sabaideexay@gmail.com¹

Received: 2021-01-16; Revised: 2021-03-15; Accepted: 2021-03-16

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) รูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย และการสัมภาษณ์เจาะลึก จากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน ภาคเอกชน และนักวิชาการ โดยนำเอาทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ แนวคิดด้านกฎหมาย และนโยบายของรัฐเป็นกรอบในการวิจัยในครั้งนี้

ผลการวิจัยพบว่า 1) สืบเนื่องจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พระราชวงศ์ไทยมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมในหมู่ประชาชนไทย-ลาว ซึ่งภาครัฐมีการใช้กลไกความร่วมมือด้านต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี ผลักดันความร่วมมือให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง 2) การแข่งขันและการลอกเลียนแบบสินค้าไทยจากประเทศคู่แข่งที่ผลิตสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ ขนาดตลาดเล็กทำให้อำนาจการซื้อต่ำ ไม่คุ้มการลงทุน คุณภาพแรงงานและทัศนคติในการทำงานของแรงงานชาวลาว พิธีการและเอกสารทางการค้าที่สลับซับซ้อน และมีการลักลอบนำเข้าสินค้าข้ามแดน 3) ภาครัฐควรมีบทบาทผลักดันส่งเสริม และการอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนไทยที่ไปลงทุนใน สปป.ลาว เพื่อพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนและผ่านแดน ตลอดจนผลักดันและเร่งรัดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรม เพื่อเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของสปป.ลาว อันจะนำไปสู่ประโยชน์แก่ประเทศมากที่สุด

คำสำคัญ: บทบาทของรัฐ, ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ, การพัฒนา

Abstract

This research aimed to study 1) economic cooperation models and economic policies of the Thai government and Lao People's Democratic Republic, 2) problems and obstacles for the development of economic cooperation in Thailand and Lao People's Democratic Republic, and 3) to propose. Guidelines for developing relations and cooperation for Thai economic development with the Lao People's Democratic Republic It is a qualitative research. Collect data from research papers And in-depth interviews From agencies involved with the state to develop economic cooperation with neighboring countries, the private sector and academics By applying the theories about international cooperation Legal concept And state policy as a framework for research in this

The research findings were as follows: 1) From the past to the present The Thai royal family plays an important role in enhancing the intimacy among Thai-Lao people. The government sector uses mechanisms of cooperation established in both bilateral and multilateral frameworks. 2) Competition and imitation of Thai products from competing countries that produce inferior products Small market size leads to low purchasing power. Not worth the investment Labor quality and working attitude of Lao workers. Complicated trade formalities and documents 3) The government should play a role in promoting, promoting and facilitating Thai investors investing in Lao PDR to develop potential for border and cross border trade. As well as pushing and accelerating the development of the special economic zone to be concrete To connect the special economic zone of Thailand with the special economic zone of the Lao PDR Which will lead to the greatest benefit to the country

Keywords: Role of the State, Economic Cooperation, Development.

บทนำ

การดำเนินนโยบายด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเป็นการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่สำคัญของไทยมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค ทั้งในระดับทวิภาค พหุภาคี และภูมิภาค ได้มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในฐานะที่เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน การขยายตัวของอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ในเอเชีย รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงกลไกของตลาดโลก การพัฒนาปรับปรุงสมรรถนะในด้านการแข่งขัน รวมถึงด้านปัจจัยการผลิตที่จะต้องสัมพันธ์กันในฐานะหุ้นส่วนที่เสมอภาคกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่ผ่านมามีไทยได้มุ่งเน้นในการเป็นหุ้นส่วนด้านการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านกรอบความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งกรอบความร่วมมือนี้เป็นกลไกและพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน โดยทำให้อาเซียนมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น

จากสิทธิพิเศษทางด้านภาษีตามกรอบความตกลงระหว่างประเทศ ปัจจัยด้านค่าจ้างแรงงานที่ค่อนข้างต่ำที่ไล่เลี่ยกับทั้งพม่าและกัมพูชา ค่าไฟฟ้าราคาถูก ค่าสัมปทานที่ดินมีราคาถูกและมีเวลาสัมปทานยาว รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ที่พร้อมรองรับทั้งการเพาะปลูกพืช และการทำเหมืองแร่หลายชนิด รวมไปถึงการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ ตลอดจนยังเป็น “landlink” ที่เชื่อมต่อกับทั้งจีน ไทย เวียดนาม และกัมพูชา ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในด้านโลจิสติกส์อีกด้วย (สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่, 2560) โดยเป็น

ทางผ่านของเส้นทางหลายสายที่เชื่อมโยงภายในภูมิภาค เช่น R8 และ R9 (ไทย-เวียดนาม) R12 และ R13 (ไทย-จีน) (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2556) จากปัจจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศที่มีความน่าสนใจในการเข้าไปลงทุนเป็นอย่างมาก

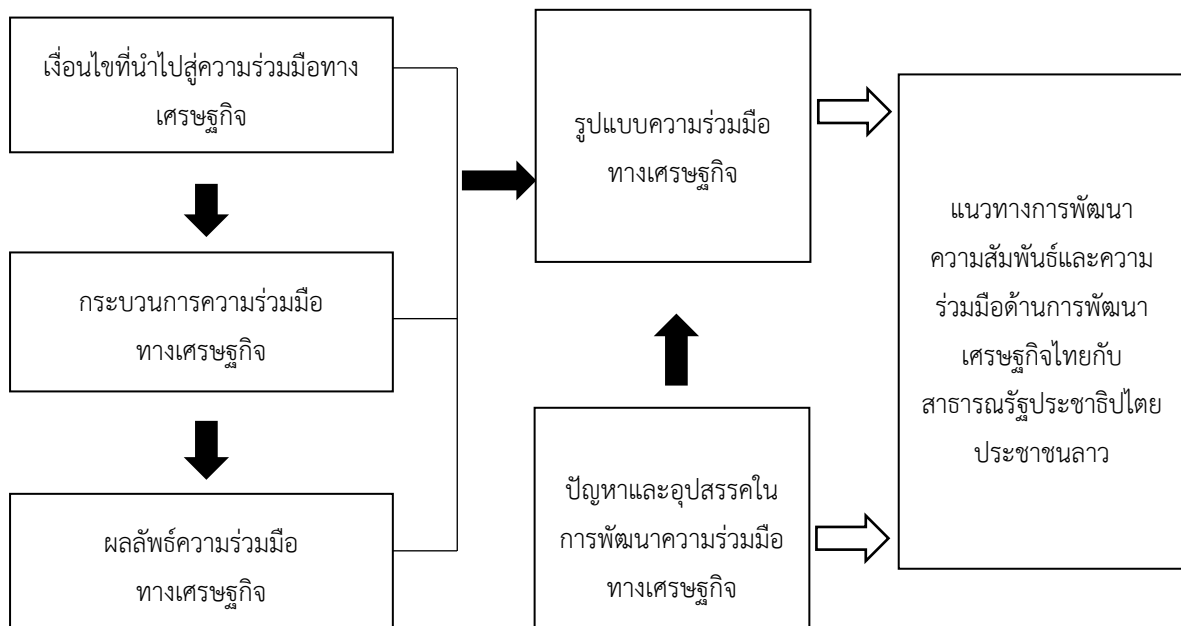
ทั้งนี้ ภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบให้ข้อมูลและสนับสนุนผู้ที่จะไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านที่มีศักยภาพและเกิดประโยชน์แก่ทั้งสองประเทศ ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระหว่างประเทศ โดยมีคณะกรรมการร่วมระหว่างประเทศทั้งสองฝ่าย รวมถึงภาครัฐจะต้องจัดให้มีคณะกรรมการที่รับผิดชอบเรื่องนี้เป็นกรณีเฉพาะ และให้มีผู้บริหารระดับสูงในภาครัฐเป็นแกนนำภาคเอกชนในการเจรจาเชิงรุกเพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและสายสัมพันธ์ที่ดีของทั้งสองประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

จากสภาพปัญหาและสาเหตุที่วิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องบทบาทของรัฐในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยศึกษาประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นกรณีศึกษา เพื่อทราบถึงบทบาทของรัฐในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนรูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐ - ประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตย - ประชาชนลาว
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงรูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) โดยมุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ แนวคิดด้านกฎหมายและนโยบายของรัฐที่มีต่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ข้อมูลการเมืองการปกครองของไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือความสัมพันธ์ระหว่างรัฐประชาชาติ ซึ่งปัจจุบันไม่มีรัฐใดหรือชาติใดที่จะดำรงอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังโดยไม่ต้องเกี่ยวข้องกับรัฐอื่น ๆ หรือสังคมอื่น ๆ ได้อีกต่อไป ทั้งนี้ได้มีการยอมรับกันว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองภายในรัฐ และการเมืองภายนอกรัฐนั้นเกี่ยวพันและเป็นผลซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเมืองก็คือ รัฐ ซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมระหว่างรัฐ ปัจจุบันมีประมาณ 190 รัฐ ทั้งในองค์การและนอกองค์การสหประชาชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนี้มีได้หมายความถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเท่านั้น แต่มีความหมายที่กว้างกว่านั้น “ประเทศ” นี้รวมถึง “หน่วย” อื่น ๆ ที่มีใช้รัฐ เช่น องค์การระหว่างประเทศ กลุ่มบุคคลใดหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งมีบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ ความสัมพันธ์จึงมิได้หมายความถึงเฉพาะความสัมพันธ์ทางการเมืองเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และอื่น ๆ ซึ่งมีความสำคัญในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหน่วยนั้น ๆ โดยความสัมพันธ์นี้มีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง

1. ทฤษฎีโลกาภิวัตน์

โลกาภิวัตน์ส่งผลต่อตัวแสดงระหว่างประเทศที่สำคัญ คือ รัฐ และกลุ่มความร่วมมือหรือองค์การระหว่างประเทศทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านเศรษฐกิจ มีการจัดลำดับชั้นความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและก่อให้เกิด

ความเปลี่ยนแปลง ประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจมีอำนาจกำหนดทิศทางและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นตัวแบบการพัฒนา ประเทศด้อยพัฒนามีหน้าที่เป็นผู้รับตัวแบบการพัฒนาเพื่อนำประเทศไปสู่การพัฒนาที่ทันสมัย ด้านสังคม ความคิดที่ทรงพลังจากการปฏิบัติตามตรรกะของตลาดปราศจากความรู้สึกและสำนึกของพลเมือง นับเป็นความคิดที่เป็นธรรมชาติจนกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการสื่อสารระหว่างผู้คนต่างวัฒนธรรม (Mattelart, 2000) ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางอำนาจแบบใหม่ที่เป็นการปฏิบัติการแบบใหม่กับพลเมืองในสังคมโลก เทคโนโลยีสารสนเทศนับเป็นเทคโนโลยีที่มีความสำคัญมากที่สุดซึ่งเมื่อได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ระดับโลก ด้วยความช่วยเหลือของเทคโนโลยีด้านโทรคมนาคม แล้วส่งผลให้เกิดสำนึกใหม่เกี่ยวกับโลกที่อาศัย ทำให้โลกาภิวัตน์มีลักษณะเป็นพื้นที่สากล เป็นประชากรที่มาจากกลุ่มวัฒนธรรมที่หลากหลาย

รัฐนับเป็นตัวแสดงหรือผู้เล่นหลักที่สำคัญในโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดความร่วมมือและการแข่งขัน มีจุดเน้นที่ผลประโยชน์แห่งชาติทางเศรษฐกิจที่เอื้ออำนวยจากปัจจัยทางภูมิรัฐศาสตร์ก่อให้เกิดการสร้างดุลแห่งอำนาจนำไปสู่การก่อตัวของความร่วมมือ แสดงถึงความเป็นอิสระของรัฐที่สัมพันธ์กับตัวแสดงทางเศรษฐกิจที่มีอำนาจ ตัวแสดงอื่นที่สูงกว่ารัฐที่สำคัญ คือ กลุ่มความร่วมมือ และองค์การระหว่างประเทศ ที่ประกอบเป็นองค์การ - ระหว่างประเทศของรัฐบาล (International Governmental Organizations: IGOs) ที่สำคัญ คือ สหประชาชาติที่เพิ่มบทบาทด้านการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ องค์การการค้าโลกที่ถือกำเนิดใน ค.ศ. 1995 และกองทุนการเงินระหว่างประเทศที่สมาชิกทั่วไปและสมาชิกที่สำคัญมีบทบาทในกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศและตัดสินใจเรื่องอื่นซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มความเข้มข้นการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้เผชิญหน้ากับกลุ่มประชาสังคมอย่างกว้างขวาง ตัวแสดงอื่นที่ต่ำกว่ารัฐที่สำคัญ คือ (1) กลุ่ม ขบวนการทางการเมือง และพรรคการเมืองข้ามชาติ ที่เพิ่มความเข้มข้นในการปฏิบัติการทางการเมืองข้ามพรมแดนของรัฐ (2) บริษัทข้ามชาติที่มีความร่วมมือและการแข่งขัน ส่วนหนึ่งผ่านนโยบายสาธารณะและภูมิการทหาร (geo-military) และการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ (3) กลุ่มประชาสังคม ที่สำคัญ คือ องค์การพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศ (International Non-governmental Organizations: INGOs) ที่มีบทบาทอย่างกว้างขวาง และ (4) ปังเจกบุคคล ที่แม้มีข้อจำกัดเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เล่นระดับโลก (global player) ซึ่งเป็นตัวแสดงที่สำคัญ แต่การเพิ่มความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของปัจเจกก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง อาทิ ดาไลลามะ สันตะปาปาจอห์นปอลที่ 2 แมซีเทเรซา อาร์คบิชอปเดสมอน ตูตู เป็นต้น และส่วนหนึ่งพัฒนาเป็นกลุ่มหลากหลายรูปแบบ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเป็นวงกว้างผ่านเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์สำคัญ อาทิ เหตุการณ์อาหรับสปริงในตะวันออกกลางใน ค.ศ. 2010 เป็นต้น (Thomas, 2007)

2. แนวคิดนโยบายสาธารณะด้านการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายทางการค้ามีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศ และนโยบายภายในรัฐ โดยนโยบายทางการค้าส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นผ่านกระบวนการภายในรัฐมากกว่านโยบายต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม นโยบายการค้านั้นถือว่าเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกิจการระหว่างประเทศและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการใช้ยุทธศาสตร์และให้เป็นไปตามเป้าหมายของนโยบาย

Business Dictionary (2019) ได้ให้ความหมาย นโยบายการค้า (Trade Policy) ไว้ว่า กฎเกณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับการแลกเปลี่ยนของสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศรวมถึงภาษี การให้เงินอุดหนุน และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการนำเข้าหรือส่งออก ขณะที่ Economy Watch (2019) ได้ให้ความหมาย

นโยบายการค้า (Trade Policy) ไว้ว่า มาตรฐาน เป้าหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ซึ่งประกอบไปด้วยความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ นโยบายเหล่านี้เป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละประเทศและถูกกำหนดขึ้นโดยหน่วยงานราชการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของรัฐ นโยบายการค้าของประเทศจะประกอบไปด้วยเรื่องภาษี การส่งออก การนำเข้า กฎเกณฑ์ในการตรวจสอบ ศุลกากร รวมถึงเรื่องโควตา ดังนั้น นโยบายทางการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Policy) โดยทั่วไปจะเน้นไปที่เรื่องสำคัญทางการค้าระหว่างประเทศ (Economy Watch, 2019) ดังนี้

1. ภาษี ทุกประเทศมีสิทธิที่จะกำหนดภาษีในการนำเข้าหรือส่งออกสินค้า บางประเทศมีการเรียกเก็บภาษีศุลกากรเกี่ยวกับนำเข้าหรือส่งออกสินค้าโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศของตน การเรียกเก็บภาษีในอัตราสูงทำให้สินค้านำเข้ามีราคาสูงขึ้นไปด้วย เนื่องจากให้ความสำคัญกับสินค้าภายในประเทศเป็นสำคัญ
2. อุปสรรคทางการค้า เป็นข้อจำกัดของรัฐเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าบางประเภทหรือเฉพาะบางประเภทรูปแบบทั่วไปที่เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับอุปสรรคทางการค้าคือ ภาษีศุลกากร การกำหนดโควตา เป็นต้น
3. ความปลอดภัย เป็นข้อกำหนดเพื่อรับรองคุณภาพของสินค้าว่าอยู่ในระดับสูงพอที่จะนำเข้ามาภายใน ประเทศได้ เจ้าหน้าที่ทางราชการจะเป็นผู้กำหนดข้อบังคับเฉพาะเพื่อรับรองสินค้านำเข้า เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและมีคุณภาพตามมาตรฐาน

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะด้านการค้าระหว่างประเทศ

ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รัฐแต่ละรัฐไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวอย่างเป็นเอกเทศ แต่ในทางตรงกันข้ามรัฐแต่ละรัฐมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งการค้าระหว่างประเทศเป็นรูปแบบหนึ่งของการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันนั้น โดยการค้าระหว่างประเทศ เป็นการแลกเปลี่ยนสินค้า และการบริการระหว่างประเทศ ประเทศใดที่จะพยายามผลิตสินค้าและบริการทุกประเภทโดยไม่มีการนำเข้าหรือส่งออก ประเทศนั้นจะพัฒนาได้ช้า และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนจะต่ำ

การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งมีการติดต่อปฏิสัมพันธ์เพื่อทำการค้ากับประเทศอื่น ๆ จะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีการเจริญเติบโต กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นโยบายการค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), 2561) ดังนี้

1. นโยบายการค้าระหว่างประเทศเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเรื่องการส่งออกซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวมีอุปสงค์ภายในประเทศมากขึ้น ทำให้มีการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกไปขายต่างประเทศมากขึ้น และก่อให้เกิดการจ้างงาน ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น
2. นโยบายการค้าระหว่างประเทศทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ กล่าวคือมีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศเพื่อผลิตสินค้าที่ตนถนัดและสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ โดยลดปริมาณสินค้าที่ตนเองไม่ถนัดลง ทำให้มีการใช้ทรัพยากรภายในประเทศอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
3. นโยบายการค้าระหว่างประเทศทำให้ตลาดภายในประเทศมีการขยายตัวเนื่องจากการผลิตภายในประเทศมากขึ้นเพราะมีการค้าขายระหว่างตลาด 2 ตลาดคือ ตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ

ซึ่งเป็นผลดีต่อประชาชนภายในประเทศในเรื่องการก่อให้เกิดการจ้างงานและก่อให้เกิดรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น

4. นโยบายการค้าระหว่างประเทศทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านความรู้ ทักษะการทำงาน และเทคโนโลยี เพราะมีการปรับปรุงพัฒนาการผลิตสินค้าภายในประเทศ ทำให้ต้องมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดประชาชนมีความรู้ ความสามารถที่จะเรียนรู้ และพัฒนาในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ เพื่อให้สินค้ามีคุณภาพสามารถส่งออกไปขายแข่งขันกับต่างประเทศได้

5. นโยบายการค้าระหว่างประเทศทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศจากประเทศที่พัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในเรื่องของการลงทุนระหว่างประเทศ กล่าวคือ สถานประกอบการต้องพิจารณาเลือกแหล่งที่ตั้งของสถานประกอบการให้ใกล้ชิดตลาดส่งออกเพื่อลดต้นทุนในการผลิต

แนวคิดและทฤษฎีภูมิภาคนิยมใหม่

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน เป็นองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคที่ก่อตั้งขึ้นในทศวรรษที่ 1960 (พ.ศ. 2503 - 2512) โดยมีลักษณะการรวมกลุ่มระหว่างประเทศในบริบทของโลกยุคสงครามเย็น หรือมีลักษณะภูมิภาคนิยมเก่า (Old Regionalism) แต่ด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงของการเมืองโลก รวมทั้งความร่วมมือระดับภูมิภาคที่เริ่มกลับมามีบทบาทอีกครั้ง โดยเฉพาะในยุโรป ทำให้อาเซียนได้พัฒนารูปแบบองค์การและกลไกความร่วมมือให้สอดคล้องกับบริบทใหม่จนมีลักษณะเป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศในลักษณะภูมิภาคนิยมใหม่ (New Regionalism) ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 (พ.ศ. 2523 - 2532) เป็นต้นมา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

ภูมิภาคนิยม (Regionalism) คือ การรวมกลุ่มระหว่างประเทศภายในภูมิภาคเดียวกัน โดยผ่านกระบวนการจัดตั้งองค์การความร่วมมือระดับภูมิภาคอย่างเป็นทางการ หรือสถาบันที่สามารถจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในมิติต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน โดยที่แต่ละประเทศสมัครใจและยินยอมเข้าเป็นส่วนหนึ่งโดยการจัดทำข้อตกลงอย่างเป็นทางการ หรือการเจรจาหารือร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างข้อผูกพันในเชิงพฤติกรรมและนโยบาย ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือระหว่างกันซึ่งอาจหมายรวมถึงการระดมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อจัดระบบในเชิงสถาบัน และการสร้างข้อตกลงร่วมกันเพื่อให้แต่ละประเทศสมาชิกมีหน้าที่ต่อกัน (ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2552) ดังนั้น การบูรณาการความร่วมมือในลักษณะนี้จึงเกิดขึ้นโดยรัฐเป็นผู้ริเริ่มแล้วจึงกำหนดแนวทางหรือบรรทัดฐานให้ภาคเอกชนหรือประชาชนได้ปฏิบัติตาม ซึ่งเรียกว่าเป็นกระบวนการความร่วมมือแบบบนลงล่าง

กระแสภูมิภาคนิยมนั้น สามารถแบ่งออกได้ตามพัฒนาการทำงานของสหภาพยุโรปและพลวัตของระบบเศรษฐกิจการเมืองโลก (ทิพรัตน์ บุบผะศิริ, ม.ป.ป.) ดังนี้

ภูมิภาคนิยมระลอกแรก (The first wave of regionalism) เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่การ บูรณาการยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่สองต่อเนื่องมาจนถึงปลายทศวรรษที่ 1980 และต่อยอดภูมิภาคนิยมระลอกที่สองที่รู้จักกันว่าเป็น “ภูมิภาคนิยมใหม่” (New Regionalism) ซึ่งมีลักษณะเป็นภูมิภาคนิยมแบบเปิด เนื่องจากมีลักษณะของการตอบสนองต่อกระแสการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจและโลกาภิวัตน์ (หลังสงครามเย็น) แต่ภูมิภาคนิยมใหม่ไม่ได้ลบเลือนคุณลักษณะเดิมของภูมิภาคนิยมเก่าไปทั้งหมด เพียงแต่ภูมิภาคนิยมใหม่จะเน้นการใช้ทรัพยากรอำนาจต่อรอง และอาจรวมถึงอธิปไตยของชาติร่วมกัน ทั้งนี้เป็นเพราะกระแสโลกาภิวัตน์ได้จำกัด

ความสามารถของรัฐบาลที่จะดำเนินนโยบายตามแนวทางภูมิภาคนิยมเก่าได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดิม โลกาภิวัตน์ทำให้การบริหารจัดการภายในของรัฐทำได้ยากขึ้นเมื่อต้องเปิดกว้างต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกอาณาเขตดินแดน โลกาภิวัตน์ยังทำให้เวทีพหุภาคีเพื่อจัดการระเบียบและผลประโยชน์ส่วนรวมนั้นทำงานได้ยากขึ้น ภูมิภาคนิยมใหม่ได้ขยายการทำงานร่วมมือที่นอกเหนือไปจากด้านการค้าหรือเศรษฐกิจ แต่ขณะเดียวกัน ก็ได้ขยายความร่วมมือภายในภูมิภาคให้ครอบคลุมถึงด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ลักษณะเช่นนี้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา ดังนั้น ภูมิภาคนิยมใหม่จึงกลายเป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาด้วย

แนวคิดภูมิภาคนิยมแบบดั้งเดิมวางอยู่บนกรอบคิดที่นโยบายและการปฏิบัติต่าง ๆ ขององค์การถาวรระหว่างรัฐ โดยการเป็นสมาชิกขององค์กรจำกัดวงอยู่เฉพาะรัฐที่อยู่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่จำกัด (ซึ่งยังคงเป็นแนวคิดมีความสำคัญอย่างเด่นชัด) ขณะที่แนวคิดภูมิภาคนิยมใหม่เป็นทั้งการขยายความและการปรับปรุงทบทวนแนวคิดภูมิภาคนิยมที่พัฒนาขึ้นมาก่อนหน้า โดยรวมองค์การ ตัวแสดง และประเด็นศึกษาใหม่ ๆ เพิ่มเข้าไป ด้วย ฟอว์เซตต์ (Louise Fawcett, 2012 อ้างถึงใน ทิพรัตน์ บุษปะศิริ, ม.ป.ป.) สรุปว่า ภูมิภาคนิยมเก่าจะเน้นองค์การระดับภูมิภาคระหว่างรัฐยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ขณะที่ภูมิภาคนิยมใหม่มองรวมถึงแง่มุมด้านปฏิสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างตัวแสดงรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ส่วนการบูรณาการระดับภูมิภาคคือการเข้ามารวมตัวกันของหน่วยดั้งเดิมที่แตกต่างกันไป และมีการสร้างหน่วยงานเหนือชาติขึ้น ดังนั้น การบูรณาการระดับภูมิภาคจึงเป็นส่วนย่อย (subset) ของกิจกรรมที่จัดว่าเป็นภูมิภาคนิยมเช่นกัน เป็นที่น่าสังเกตว่า ความก้าวหน้าของการบูรณาการที่มีลักษณะเหนือชาตินอกสหภาพยุโรปมีอย่างจำกัดมาก

ขณะเดียวกัน พัฒนาการของภูมิภาคนิยมยังอาจพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของความร่วมมือ โดยการพิจารณากรอบด้านการครอบคลุม (ในแง่ของอำนาจขององค์การภูมิภาค) ความสามารถ (เครื่องมือ) และความแน่นแฟ้นเชิงอัตลักษณ์ร่วมและความเป็นอิสระ (ของรัฐบาล) ฟาน ลังเกนโฮฟ และมาร์เคซี ได้แบ่งภูมิภาคนิยมตามแนวทางนี้ออกเป็นสามยุคคือ ภูมิภาคนิยมยุคแรก เน้นการทำงานบูรณาการทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มต้นการเปิดเสรีทางการค้า (ตามแนวทางของ เบลา บาลัสซา) จัดอุปสรรคเพื่อให้เกิดการค้าและการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตเสรีข้ามพรมแดน แล้วจึงสร้างระบบอัตราภาษีศุลกากรร่วมกัน (common external tariff) ตลาดร่วม และสหภาพทางเศรษฐกิจตามลำดับ ขั้นตอนภูมิภาคนิยมยุคนี้มีสหภาพยุโรป (ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป) เป็นตัวกระตุ้นสำคัญ อาเซียนเองก็ถือกำเนิดโดยมีสหภาพยุโรปเป็นแนวทางต้นแบบเช่นกัน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเกิดองค์การระดับภูมิภาคขึ้นมาทั่วโลก แต่ก็มีเพียงไม่กี่องค์การที่สามารถสร้างความก้าวหน้าตามแนวหลักการบูรณาการทางเศรษฐกิจได้ เพราะส่วนใหญ่แล้วองค์การระดับภูมิภาคที่เกิดขึ้นมักจะทำานร่วมมือเน้นด้านการเมืองและความมั่นคงเป็นหลัก ซึ่งเป็นผลจากสภาพแวดล้อมสงครามเย็น โดยสรุปแล้ว ภูมิภาคนิยมแบบเก่า (Old Regionalism) นั้นเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปลายทศวรรษที่ 1940 และเริ่มเสื่อมลงตั้งแต่ช่วงทศวรรษที่ 1970 ภูมิภาคนิยมยุคที่สอง ได้ขยายการทำงานร่วมมือกันเลยไปจากเรื่องเศรษฐกิจ โดยสหภาพยุโรปยังคงมีบทบาทเป็นผู้นำในแนวทางการบูรณาการเช่นนี้ การทำงานในยุคนี้เน้นการสร้างประชาคมที่แท้จริงหรือการสร้างเชื่อมโยงและอัตลักษณ์ของภูมิภาค เนื่องจากเห็นว่าการบูรณาการระดับภูมิภาคไม่อาจประสบความสำเร็จได้จากการใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่องค์ประกอบด้านสังคมก็มีความสำคัญต่อการสร้างประชาคมการบูรณาการเช่นกัน การเป็นภูมิภาคการค้าเสรีหรือเป็นพันธมิตรด้านความมั่นคงนั้นไม่

เพียงพอ แต่ต้องเพิ่มเสริมกระบวนการภูมิภาคนิยมให้หลากหลายมิติทั้งด้านการเมือง การพัฒนา วัฒนธรรม และด้านสังคมอื่น ๆ ด้วย ภูมิภาคนิยมยุคที่สองนี้จึงอาจเรียกว่า “ภูมิภาคนิยมใหม่” ด้วย

ภูมิภาคนิยมยุคที่สาม ได้รวมเอาปัจจัยภายนอกเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการทำงานด้วย สหภาพยุโรป ยังคงเป็นผู้นำในการดำเนินงานในยุคนี้ โดยการแสดงบทบาทระดับระหว่างประเทศมากขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือไปจากแสดงการส่งเสริมอัตลักษณ์ของภูมิภาค เช่นกรณีสหภาพยุโรปที่มีนโยบายร่วมด้านต่างประเทศและความมั่นคง (Common Foreign and Security Policy: CFSP) นโยบายด้านการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา นโยบายเขตเพื่อนบ้าน กล่าวโดยสรุปคือ ภูมิภาคนิยมยุคแรกนั้นค่อนข้างจะเน้นกิจการภายในภูมิภาคและเชิงกีดกัน ภูมิภาคนิยมยุคที่สองมุ่งสร้างนโยบายเป็นหนึ่งเดียว พร้อมกับมีลักษณะเปิดต่อภายนอก ขณะที่ภูมิภาคนิยมยุคที่สามเพิ่มการมีบทบาทของภูมิภาคในระดับโลก โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับภูมิภาคอื่นหรือระหว่างภูมิภาค (Inter-Regional)

ตาราง 1 ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคนิยมเก่าและภูมิภาคนิยมใหม่

ภูมิภาคนิยมเก่า ทศวรรษที่ 1950 - 1960	ภูมิภาคนิยมใหม่ ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980
ก่อตั้งภายใต้บริบทของยุคสงครามเย็น ที่ การเมืองโลก แบ่งเป็นสองขั้วอำนาจ คือ เสรี ประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์	ก่อตั้งภายใต้บริบทของโลกยุคใหม่ ที่การเมืองโลก เปลี่ยนจากสองขั้วอำนาจไปสู่หลายขั้วอำนาจ และ กระแสโลกาภิวัตน์เข้ามามีบทบาทอย่างยิ่งกับ เศรษฐศาสตร์การเมืองโลก
ประเทศมหาอำนาจเป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งและ เข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานของกลุ่มความ ร่วมมือ เพื่อหาแนวร่วมในการถ่วงดุลอำนาจกับ ฝ่ายตรงข้าม	ประเทศในภูมิภาคริเริ่มก่อตั้งกลุ่มความร่วมมือ และ ดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศร่วมกันด้วยความสมัคร ใจมากกว่าถูกแรงผลักดันจากประเทศมหาอำนาจภายนอก ภูมิภาค
มีวัตถุประสงค์ด้านการเมืองและความมั่นคงเป็น หลัก	เน้นความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและขยายความร่วมมือ ในด้านอื่น ๆ มากขึ้น
ทางด้านเศรษฐกิจอาศัยแนวคิดเสรีนิยมของ Bretton Woods โดยเน้นความพอเพียงของ ภูมิภาค ความเป็นอิสระและไม่พึ่งพิงโลก ปกป้อง ผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก และใช้เครื่องมือ กีดกันทางการค้า	ทางด้านเศรษฐกิจอาศัยแนวคิดเสรีนิยมใหม่ มุ่งเน้นการ สร้างความเข้มแข็งขององค์การระดับภูมิภาคในระบบ เศรษฐกิจโลก ให้ความสำคัญกับการเปิดตลาดเสรี การค้าเสรี และการผ่อนปรนกฎระเบียบเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขัน

ที่มา: ภูมิภาคนิยมกับอาเซียน, โดย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ, 2557, หน้า 9-10

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) อันประกอบไปด้วยกระบวนการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) และกระบวนการสัมภาษณ์ เจาะลึก (in-depth interview) มาใช้ในการดำเนินกระบวนการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บ รวบรวมข้อมูลไว้ 2 รูปแบบ ดังนี้ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทาง วิชาการ และข้อมูลจากเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) มาใช้ใน กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูล จากการ ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (documentary research) โดยกระบวนการและวิธีการวิเคราะห์อันจะได้ดำเนินการ กระบวนการตามแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก ที่พบ ในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลักมาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย และหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ โดยการเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อย ของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งผู้วิจัยจะดำเนินการในการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) โดยการพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ร่วม ด้วย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อค้นพบจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันประกอบไปด้วย (1) นายคุณคำ อินทसार หัวหน้าแผนก สถาบันค้นคว้าเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยและสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) (2) นายสันติสุข พุนสวัสดิ์ รองอธิบดีกรมนโยบายการค้าระหว่าง ประเทศ กระทรวงอุตสาหกรรมและการค้าสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (3) นายธนพล กมลธนากุล รองผู้อำนวยการสายการตลาด บริษัท พีทีที (ลาว) จำกัด และ (4) ดร. สมเดช โพธิ์สาน นักวิจัย (Economic Research Institute for Industry and Trade, Ministry of Industry and Commerce) (สปป.ลาว) ซึ่งผู้ให้ ข้อมูลสำคัญกลุ่มนี้ มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงขององค์กร และเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ที่มีข้อมูลครบถ้วน และมีประสบการณ์ด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 15 ปี จึงมีความ เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของรัฐในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว (สปป.ลาว) ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษารูปแบบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและนโยบายทางเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้พัฒนาไปสู่ระดับที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาตั้งแต่อดีตและมีความ เกี่ยวเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะพระราชวงศ์ไทยมีบทบาทสำคัญยิ่งในการเสริมสร้างความใกล้ชิด สนิทสนมในหมู่ประชาชนไทย-ลาว เป็นผลให้สองฝ่ายสามารถใช้กลไกความร่วมมือด้านต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นทั้งใน กรอบทวิภาคีและพหุภาคี ผลักดันความร่วมมือให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องและปรึกษาหารือเพื่อแก้ไขปัญหาและ หาทางออกร่วมกันได้อย่างสันติ และมีความร่วมมือโดยรอบด้านในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่ไว้ใจซึ่งกันและกัน บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางถนนในเส้นทางที่

เชื่อมโยงกับด่านพรมแดนที่สำคัญระหว่างไทย เวียดนาม และจีนตอนใต้ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริม การพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นผลให้ ผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้ ประโยชน์จากโอกาสทางการค้าและการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้น

2) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน ลาว มีดังนี้ (1) การแข่งขันและการลอกเลียนแบบสินค้าไทยจากประเทศคู่แข่งที่ผลิตสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ ทำให้ผู้บริโภคชาวลาวยังมีความเข้าใจผิดผู้ผลิตและสินค้าไทย (2) ขนาดตลาดเล็ก ทำให้อำนาจการซื้อต่ำ ไม่คุ้ม การลงทุน (3) คุณภาพแรงงานและทัศนคติในการทำงานของแรงงานชาวลาว (4) หน่วยงานปฏิบัติไม่เพียงพอที่จะรองรับนโยบายใหม่ ๆ ที่ได้รับการตั้งขึ้นตามพันธสัญญาที่ให้ไว้ในเวทีระดับนานาชาติ (5) พิธีการและ เอกสารทางการค้า (Trade Procedures and Documentation) ที่สลับซับซ้อน ยืดเยื้อ และไม่โปร่งใส (6) การคมนาคมขนส่งสินค้ายังไม่ได้รับการพัฒนา ใช้เวลานาน ทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย และ (7) มีการ ลักลอบนำเข้าสินค้าข้ามแดน

3) แนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ภาครัฐควรมีบทบาทผลักดัน ส่งเสริม และการอำนวยความสะดวก แก่นักลงทุนไทยที่ไปลงทุนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อพัฒนาศักยภาพการค้า ชายแดนและผ่านแดน รวมถึงกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในด้านกฎหมายระหว่างประเทศ กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ และเอกสารที่ต้องจัดเตรียมสำหรับการค้าชายแดน เพื่ออำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้ค้าชายแดน และส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ตลอดจนผลักดันและ เร่งรัดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรม เพื่อเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยกับเขตเศรษฐกิจ พิเศษของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อันจะนำไปสู่ประโยชน์แก่ประเทศมากที่สุด

อภิปรายผล

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุดใน อาเซียน เนื่องจากมีวัตถุดิบประเภททรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีแรงงานราคาถูก ส่งผลให้สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศที่มีแนวโน้มเศรษฐกิจที่ดี รวมทั้งโอกาสทางธุรกิจที่มากมาย ปัจจุบัน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อรองรับกับการ ขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางถนนใน เส้นทางที่เชื่อมโยงกับด่านพรมแดนที่สำคัญระหว่างไทย เวียดนาม และจีนตอนใต้ โดยสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว เปลี่ยนตัวเองจากประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล หรือแลนด์ล็อก (Land Locked) เพื่อให้เป็น ศูนย์กลางในเชื่อมโยงของภูมิภาคหรือแลนด์ลิงก์ (Land Linked) เชื่อมโยงการคมนาคมทั้งทางบก ทางอากาศ และเส้นทางรถไฟ โดยเฉพาะการสร้างรถไฟความเร็วสูงจากจีนมาเวียงจันทน์และข้ามไปไทย ขณะที่ไทยก็มี โครงการก่อสร้างทางรถไฟความเร็วสูงไปที่หนองคายเพื่อเชื่อมกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แม้ว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้นจะไม่มีชายแดนติดกับทะเล แต่ก็สามารถใช้ท่าเรือของประเทศเพื่อน บ้านรอบข้าง เพราะการเป็นประเทศ LLDC (ประเทศที่ไม่มีทางออกทะเล) จะสามารถขอสิทธิพิเศษจาก

ประเทศทางผ่านได้ ซึ่งไทยกับเวียดนามก็ให้ความร่วมมือช่วยเหลือมาด้วยดี ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาการอำนวยความสะดวกทางการค้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นผลให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนไทยเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสทางการค้าและการลงทุนที่เพิ่มมากขึ้น

สอดคล้องกับแนวคิดภูมิภาคนิยมของ Schiff and Winters (2003) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ความพยายามของรัฐบาลต่างที่จะคงอธิปไตยของตนด้วยการนำอำนาจอธิปไตยด้านนโยบายเศรษฐกิจบางเรื่องไปใช้ร่วมกัน เนื่องจากนโยบายเศรษฐกิจบางเรื่องนั้นรัฐชาติส่วนใหญ่มีขนาดเล็กเกินกว่าที่จะดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงแรงกดดันของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เป็นผลมาจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจตลาดเสรี/ทุนนิยมโลก ทำให้ทั้งภาคธุรกิจและรัฐบาลต้องพยายามแข่งขันในตลาดที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิม การแข่งขันที่เข้มข้นกว่าเดิม และเข้าถึงเทคโนโลยีและการลงทุนของต่างประเทศ ดังแนวคิดภูมิภาคนิยมใหม่ซึ่งมองรวมถึงแง่มุมด้านปฏิสัมพันธ์ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างของตัวแสดงรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ในความร่วมมือและดำเนินกิจกรรมระหว่างประเทศร่วมกันด้วยความสมัครใจ โดยเฉพาะเน้นในการให้ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การให้ความสำคัญกับการเปิดตลาดเสรี การค้าเสรี และการผ่อนปรนกฎระเบียบ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้นำเข้าและส่งออกของทั้งสองประเทศ ตลอดจนขยายความร่วมมือในด้านอื่น ๆ มากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการแข่งขันและการลอกเลียนแบบสินค้าไทยจากประเทศคู่แข่งที่ผลิตสินค้าที่ไม่ได้คุณภาพ ทำให้ผู้บริโภคชาวลาวยังมีความเข้าใจผิดผู้ผลิตและสินค้าไทย รวมถึงขนาดตลาดเล็ก ทำให้อำนาจการซื้อต่ำ ไม่คุ้มการลงทุน ตลอดจนคุณภาพแรงงานและทัศนคติในการทำงานของแรงงานชาวลาว ขณะที่หน่วยงานปฏิบัติไม่เพียงพอที่จะรองรับนโยบายใหม่ ๆ ที่ได้รับการตั้งขึ้นตามพันธสัญญาที่ให้ไว้ในเวทีระดับนานาชาติ อีกทั้งพิธีการและเอกสารทางการค้า (Trade procedures and documentation) ที่สลับซับซ้อน ยืดยาว และไม่โปร่งใส นอกจากนี้ การคมนาคมขนส่งสินค้ายังไม่ได้รับการพัฒนา ใช้เวลานาน ทำให้สินค้าได้รับความเสียหาย และมีการลักลอบนำเข้าสินค้าข้ามแดน สอดคล้องกับแนวคิดนโยบายทางการค้าระหว่างประเทศ (international trade policy) ของ Economy Watch (2019) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า อุปสรรคทางการค้าเป็นข้อจำกัดของรัฐเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าบางประเภทหรือเฉพาะบางประเภท รูปแบบทั่วไปที่เห็นได้ชัดเจนเกี่ยวกับอุปสรรคทางการค้าคือ ภาษีศุลกากร การกำหนดโควตา เป็นต้น

ขณะที่การค้าชายแดนของไทยและสปป.ลาว ก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ รัฐบาลของทั้งสองประเทศได้ดำเนินนโยบายจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสนับสนุนการค้าชายแดน เป็นการเปิดตลาดให้กว้างขึ้น ทำให้การนำเข้าหรือส่งออกสินค้า ตลอดจนการกระจายสินค้ามีความสะดวกและรวดเร็ว เพื่อให้จีน ลาว เวียดนาม ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย ขนส่งและกระจายสินค้าผ่านประเทศไทยไปยังประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งของไทยมาจากการค้าชายแดนที่ทำให้รายได้ประเทศในภาพรวมขยายตัว อย่างไรก็ตาม การค้าชายแดนนั้นในบริเวณชายแดนเป็นเส้นทางผ่านไปยังประเทศต่าง ๆ จึงมีการผ่านด่านเข้าออกเป็นจำนวนมากต่อวัน ซึ่งอาจมีปัญหาด้านอาชญากรรม ปัญหาโรคระบาด ปัญหาความมั่นคง ปัญหาการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความรุนแรงขึ้นได้ในอนาคต

ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจการค้าได้กลายเป็นองค์ประกอบที่นับวันยิ่งมีความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง เกิดความร่วมมือด้านเศรษฐกิจมีการพัฒนาและขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการท่องเที่ยวจากประชาชนของทั้งสองประเทศ ดังนั้นความสัมพันธ์เช่นนี้ จะนำไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลที่ได้ในการศึกษา

1. รัฐบาลไทยและรัฐบาล สปป.ลาว ควรรักษาความสัมพันธ์อันดีที่มีมาอย่างยาวนานต่อเนื่อง ซึ่งทั้งสองประเทศมีความใกล้ชิดกันอย่างแน่นอน ตลอดจนเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง
2. การเยี่ยมเยือนระหว่างผู้นำของไทยและผู้นำของ สปป.ลาว จะทำให้เกิดการสร้าง ความไว้วางใจกันมากยิ่งขึ้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันบนพื้นฐานความเชื่อมั่นและมีความไว้วางใจต่อกัน ทั้งในรูปแบบของความร่วมมือแบบทวิภาคีและพหุภาคี
3. ภาครัฐควรส่งเสริมการลงทุนและความร่วมมือระหว่างประเทศ การผลิตเพื่อการส่งออก การพัฒนาเครือข่ายคมนาคมและโครงสร้างพื้นฐาน และการลงทุนในสาขาพลังงาน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับ สปป.ลาว
4. ภาครัฐควรมีบทบาทผลักดัน ส่งเสริม และการอำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนไทยที่ไปลงทุนใน สปป.ลาว เพื่อพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดนและผ่านแดน รวมถึงผลักดันและเร่งรัดการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรม เพื่อเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยกับเขตเศรษฐกิจพิเศษของ สปป.ลาว
5. ภาครัฐควรกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนในด้านกฎหมายระหว่างประเทศ กฎระเบียบการค้าระหว่างประเทศ และเอกสารที่ต้องจัดเตรียมสำหรับการค้าชายแดน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ค้าชายแดน และส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศให้มีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น
6. ภาครัฐควรปรับปรุงการดำเนินงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ส่งเสริมให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้มากขึ้น เพื่อกำหนดนโยบายที่แน่ชัดในระดับชาติให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
7. หน่วยงานภาครัฐควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และควรให้ความสำคัญกับการทำงานระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และระหว่างหน่วยงานจากส่วนกลางและหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติจริงและอยู่ในท้องที่ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข้อมูลความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความเข้าใจในข้อเท็จจริงและปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างครบถ้วน อันจะนำไปสู่ประโยชน์แก่ประเทศมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยเปรียบเทียบวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความร่วมมือในกลุ่มประเทศลุ่มแม่น้ำโขง และนโยบายของรัฐในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่เป็นตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาจุดยืนที่

เหมาะสมในการพัฒนาความสัมพันธ์และความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทิพรัตน์ บุบผะศิริ. (ม.ป.ป.). หน่วยที่ 2 อาเซียนเบื้องต้น. ใน เอกสารการสอนประจำชุดวิชาอาเซียนเบื้องต้น. ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2563, จาก <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/TB-82327-2.pdf>
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2552). องค์การเหนือรัฐและองค์การระหว่างรัฐบาล: จากทฤษฎีสู่กรณีเปรียบเทียบ. ค้นเมื่อ 30 มกราคม 2563, จาก <http://www.midnightuniv.org/midnighttext/0009999773.html>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2556). สปป.ลาว, AEC PLUS Handbook. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2561, จาก <http://askkbank.com/WhatsHot/Documents/Loas.pdf>
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). (2561). การพัฒนาการค้าระหว่างประเทศเพื่อขับเคลื่อนประเทศกำลังพัฒนาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs): กรณีศึกษากลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS). กรุงเทพฯ: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน).
- สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่. (2560). การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2559. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการ. (2557). ภูมิภาคนิยมกับอาเซียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Business Dictionary. (2019). *trade policy*. Retrieved February 12, 2019, from <http://www.businessdictionary.com/definition/trade-policy.html>
- Economy Watch. (2019). *Trade Policy*. Retrieved February 12, 2019, from <http://www.economywatch.com/international-trade/trade-policy.html>
- Mattelart, A. (2000). *Networking the World, 1794-2000*. Minneapolis, Mn.: University of Minnesota Press.
- Thomas, G. M. (2007). Globalization: The major players. *The Blackwell companion to globalization*, 84-102. Blackwell Publishing Ltd.
- Schiff, M. & Winters, L. A. (2003). *Regional Integration and Development*. Washington, D.C.: The World.